

- a) Osnova zadružnih skladišč, magacinov in podobnih naprav za kmetijske pridelke zadružnikov,
- b) prodaja kmetijskih pridelkov, katero oddajo zadružniki zadrugi, po njih naročilu in na njih račun posebno za oskrbovanje vojske,
- c) nakup kmetijskih predmetov, katere potrebujejo zadružniki za svoje gospodarstvo, po njih naročilu in na njih račun,
- d) snovanje novih in pospeševanje obstoječih posojilnic, posebno taci na Raifeisenovem sistemu za povzdigo kmetijskega osebnega kredita in kredita na skladišča in magacine i. t. d. za pod. lit. a) omenjene oddane kmetijske pridelke,
- e) posredovanje dolgoobrestnih, prisilni amortizaciji podvrženih posojil od strani dotičnih hipotekarnih bank ali kjer takih ni od družih denarnih zavodov zadružnikov,
- f) posredovanje glede preskrbljenosti kmetijskih poslov in delavcev o kakej nezmožnosti za delo ali starosti,
- g) osnova bolnic in oskrbovališč in posredovanje zadružne naturalne preskrbe,
- h) posredovanje mej tistimi, ki iščejo delavcev, in tistimi, ki iščejo dela,
- i) skrb za nadzorovanje semena in za občejanje zadružnikov s poskuševališči,
- k) posredovanje in zastopstvo pri zavarovanjih proti ognju, toči in pri zavarovanjih živine zadružnikov, da se dosežejo ugodni pogoji, oziroma izvolitev zadružnikov v volilne komisije zavarovalnic,
- l) snovanje in pospeševanje zadrug za živinorejo,
- m) oskrbovanje zadružne statistike,
- n) preskrbljenost pravoznanskega pomočnika zadružnikom.

§ 17. Kmetijske zadruge imajo izpolnjujoč svoje gospodarske naloge (§ 18.), v kolikor jih same ne morejo rešiti, ali vspodbujati k snovanju obrtnih in gospodarskih zadrug na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873. drž. zak. št. 70, posebno po Raifeisenovem sistemu in to snovanje pospeševati ali pa stopiti v ta namen v zvezo z že obstoječimi pridobitnimi ali gospodarskimi zadrugami ali njih zvezami ali pa tudi z že po deželnih zakonih obstoječimi kontribucijskimi, občinskimi in okrajnimi posojilnicami, kumulativnimi sirotinskimi blagajnicami itd. ter jih pospeševati.

§ 18. Stanovske zadruge kmetovalcev ne spadajo pod določbe zakona z dne 9. aprila 1873. drž. 700 pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Za zaveze zadruge je zvezana samo zadruga kot juridična oseba.

Zadrugo zastopa načelnik pri sodiščih in drugod. Vender morata pisma, s katerimi se hočejo utemeljiti zavezanosti proti tretjim osebam, podpisati načelnik in še jeden drugi član odbora. Če se pismo tiče kakega podjetja, za katero je potrebno odobrenja zadružnega odbora ali pa višjega potrjenja, mora se pritrjenje v pismu omeniti s podpisom dveh članov.

§ 19. Okrajne in deželne kmetijske zadruge imajo

pri svoji ustanovitvi v pokritje z ustanovitvijo zvezanih stroškov od zadrug sodnega okraja oziroma dežele pobirati potrebne doneske največ po 1 odstotek od državnega davka, ki se plačuje v okoliši.

§ 20. Ravno tako morajo okrajne oziroma deželne zadruge pobirati doneske od zadrug za pokritje koncu slednjega leta proračunjenih stroškov, v kar se imajo zaračunati kake zgube minolega leta.

Ti doneski ne smejo presegati pri okrajnih 4 % in pri deželnih zadrugah 1 % davkov, katere plačujejo zadrugarji v okoliši.

(Dalje sled.)

Kmetijske raznoterosti.

Zgodnje trgatve. Leta 1420. se je bila začela trgatve na Burgundskem dne 25. avgusta, leta 1422 pa dne 29. avgusta in 1434. pa dne 1. septembra. Leta 1523. so v Dijonu začeli brati 26. avgusta, leta 1559. pa dne 4. septembra, kakor letos. V tem stoletju začeli so brati najprej leta 1820. namreč dne 1. septembra, najpozneje pa so v hudi letini 1816. namreč dne 28. oktobra.

Vinska letina na Francoskem. Vino na Francoskem se je letos tako dobro obneslo kakor v letu 1846., 1865 in 1870. Tudi se ga je veliko pridelalo.

Ne preganjajte svojih prijateljev! Ne pokončavajte krešča, ki pogriže po drevju mnogo gosenc, prizanašajte sovam in kanjam, krastačam, žabam in močeradam, katere požro mnogo gosenc, črvov in ličink. Nikar ne poganjajte slepcev in gaščaric, ki pokončajo mnogo polžev, črvov, kebrov in muh. Ne preganjajte netopirjev, ki po noči polove mnogo nočnih metuljev, kebrov in družih mrčesov. Krt preganja podzemeljske mrčese, in jeden sam krt poje na leto najmanj dvajset tisoč črvov. Prijatelja kmetovalcev sta tudi rovka in krt, ki celo strupene kače preganjata. Koristna je tudi podlasica, ki polovi več mišij nego mačka.

Poučni in zabavni del.

Družba svetega Mohorja

sedaj razpošilja svoje letošnje knjige mej narod. Slovenci moremo biti ponosni na to družbo, katero je težko dobiti jednako na svetu. S svojimi knjigami je mnogo pripomogla verski gorečnosti, napredku in narodni zavesti mej Slovenci. Posebno koroški Slovenci bi najbrž bili popolnoma izgubljeni, da jih ni ta družba probujala. Poslednji čas zvesto pomaga pač tudi družba sv. Cirila in Metoda, katera ima sicer drugačen ali tudi jednako blag namen.

Družba sv. Mohorja leto za letom pošilja na stotisoče knjig mej narod in s temi knjigami razširja znanje mej narodom.

Kakor vsako leto so tudi letošnje knjige družbe svetega Mohorja jako zanimive. Prva knjiga je II. zvezek „Jeruzalemskega Romarja“, katerega spisuje dr. Frančišek Lampe. V drugem zvezku pisatelj opisuje pot od Betlehema v Nazaret in do Damaska in prebivalce svete dežele. Kakor navadno pisatelj opisuje vse v jako pri- kupni obliki in bode vsak to knjigo čital z velikim zanimanjem.

Zlasti je zanimivo učeni gospod pisatelj opisal prebivalce v sveti deželi, njih šege in navade, zlasti pa še njih vero. Končno priporoča še, da bi se Slovenci selili mesto v Ameriko v Palestino. Mi radi priznavamo, da je nasvet v nekem oziru prav dober, ali v varnost v Palestini pa vendar prav ne zaupamo. V rednih razmerah pač konzuli varujejo tujce ali kadar pa pridejo kake vstaje, pa tudi ne morejo zadostiti svoji nalogi.

Knjiga ima tudi več lepih podob, ki pojasnjujejo v njej razložene stvari. Ta Lampetova knjiga je vvod v večje pisateljevo delo, „Velike zgodbe svetega pisma“, katere začne drugo leto izdajati Družba sv. Mohora. To delo bode jako obširno in je bilo jako potrebno, ker je le želeli, da se slovenski narod seznani z dogodki opisanimi v svetem pismu in s tem, kako sveta katoliška cerkev razklada sv. pismo. Tudi sv. Oče Leon XIII. priporočajo, da bi se bolj seznanjali s sv. pismom.

Prepričani smemo biti, da bode naše ljudstvo kaj rado prebiral tako knjigo. Vsakdo starejših se še spominja, kako so zlasti mladini prijala šolska berila, v katerih so bila kratke zgodbe iz sv. pisma. Gotovo se nobena poznejša berila našemu narodu niso toli priljubila.

Knjiga bode imela mnogo lepih slik, kar jo bode čitateljem gotovo le prikupilo. Ker Mohorjevi člani vsi gotovo pazljivo prečitajo Jeruzalemskega romarja, bodo to knjigo tem lažje razumeli. Knjige „Življenje svetnikov“ in pa „Kristusovo življenje in smrt“ so baš mnogo primogle, da se je „Družba sv. Mohorja“ tako razširila mej Slovenci. Slovenec je pobožen in rad sega po svetih knjigah. Ravno tako se nadejamo, da bodo dr. Lampeta Velike zgodbe sv. pisma zopet povzdignile zanimanje za družbo mej Slovenci.

Take svete knjige pa ne utrjujejo le vere, temveč tudi koristijo razširjenju omike sploh. Prava omika je mogoča tako le na krščanski podlagi. V teh knjigah je pa tudi mnogo, ki je v zvezi z drugimi znanostmi. Čita-joči ljudje pridobijo zanimanje tudi za druge znanosti. Ker so pa mnogo primogle razširjenju družbe, so tudi knjige verske vsebine pripomogle, da je družba mogla izdajati tudi več družih poučnih in zabavnih knjig in ž njimi razširjala veselje do branja in izobraženost mej slovenskim narodom.

Druga knjiga je „Srečen pot“, molitve za mladenče, katerega je spisal pokojni lavantinski škof Anton Martin Slomšek. Tega molitvenika pač ni treba priporočati, ker ga dovolj že priporoča nam ime pisateljevo. Kdo ne ve, kaj je pokojni vladika bil Slovencem. Družba pač ne more bolje častiti tega velikega slovenskega domoljuba, da razširja njegove dobre spise mej narod. Drugo leto pa izda družba drugi molitvenik tudi iz Slomškovega peresa „Krščansko Devišstvo“. Kakor je že iz naslova razvidno bode ta molitvenik namenjen za dekleta, kakor je letošnji za mladeniče.

Ti Slomšekovi molitveniki so bili dosedaj pač premalo znani, prve izdaje so se pogubile. Ob Slomškovih časih se tudi knjiga ni mogla tako razširiti, ker tedaj še

znanje branja mej našim narodom ni bilo tako razširjeno, kakor je sedaj. Sedaj, ko jih izda Družba sv. Mohorja v več tisoč izvodih, pa pridejo ti molitveniki po vseh slovenskih pokrajinah mej vse sloje slovenskega naroda, in obrodé obilen sad. (Konec sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Ruščina v Črnigori. Letos se vpelje v Črni gori ruščina na vseh šolah, ki so nad osnovnimi šolami. V duhovnem semenišči in ženski višji dekliški šoli se je za dosedaj učila ruščina.

Fonetično malorusko pravopisje vpeljalo se je tudi v bukovinskih rusinskih šolah. Tako pride polagoma fonetična pisava pri Rusinih popolnoma v navado, kakor je pri Srbih. Da je sedaj nekaj nasprotnikov je naravno, vsaj jih pri Srbih tudi ni manjkalo.

Ruščina se vedno razširja po francoskih šolah. Širila pa bi se še hitreje, da ne manjka sposobnih učiteljev. Francoska vlada se je v tej stvari obrnila do ruskega učnega ministerstva, da pošlje potrebnih učiteljev v Pariz.

Novice.

— **Osebna vest.** Gosp. dr. Peter Defranceschi nastanil se je kot zdravnik v Novem mestu, kjer bo ob ednem vodil tudi bolnico usmiljenih bratov.

— Častnim občanom imenoval je občinski svet cerkniški go-sp Fr Kočevarja, predsednika c. kr. dež. sodišča v Ljubljani, zaradi velikih zaslug, ki si jih stekel za cirkniško občino

— **Družbi sv Cirila in Metoda** so poslali: G. J. Gantar, nadučitelj v Čateži, zavoj knjig; sl. uredništvo „Slov. Naroda“ deveto in deseto zbirko prvih kron v znesku 631 K. 5 vin.; vrlo delavna podružnica v Trbovljah po č. g. kapelanu A. Vertniku 136 gld.; g. Fr. Stepančič, veleposestnik v Temnici pri Trstu, 100 gld pokroviteljine; g. Ign. Tramte 66 gld. v imenu „društva učiteljev in šolskih prijateljev“ za kameniški okraj ob godu slovanskih apostolov kot drugi del pokroviteljine; gđc. Tončika Kavčič, blagajničarica ženske podružnice v Št. Jurija na južni žel. 56 gld. udnine in 8 prvih kron, katere so darovali: g. Pavlina Pajkova 4 Kr.; g. A. Kavčič, gđc. T. Kavčič, g. dr. Majer, in g. I. Žiher, po 1 Kr.; Šentjakobsko-Trnovska moška podružnica po č. g. župniku Vrhovniku prve krone, ki so jih darovali: g. Jos. Pichler 1 Kr.; preč. g. kanonik J. Rozman 4 Kr.; č. g. J. Oblak 2 Kr.; č. g. Fr. Perné 3 Kr. gospa Pirnatova 10 Kr.; č. g. dr. Iv. Krek 1 Kr.; g. M. Močnik 1 Kr.; č. g. A. Kalan 4 Kr. č. g. A. Koblar 2 Kr.; č. g. Jos. Debevec 2 Kr.; g. Majdič z Vira 1 Kr.; č. g. A. Plečnik 1 Kr. 10 vin.; preč. g. kanonik J. Semen 2 Kr. in slavno vodstvo meščanske vojašnice 20 Kr.; Gutenstein 25 gld. 88 kr.; g. dr. Fr. Vok, c. kr. notar v Ljubljani, 18 gld. kot volilo rajne g. Frančiške Flemin iz Ljubljane; g. I. Pintar, blagajnik podružnice v Slovenski Bistrici, 15 gld. nabranih povodom veselega izida volitve v okrajni šolski svet pri P. Novaku med okrajnimi zastopniki in drugimi narodnjaki; „prijatelji mladine“ v Železnikih 10 gld. 26 kr.; nabranih v gostilni g. Mihaela Thallerja po gđc. Anici Šlibarjevi; g. Ivan Hribar 10 gld.; katere so darovali mesto venca na grob H. Kavčiča gg. Jan. Dejic v Pulju 2 gld. 50 kr.; dr. Matko Laginja 2 gld.; dr. K. Janežič 1 krono in pošiljavec 5 gld.; g. Josip Žirovnik, nadučitelj v Gorjah, 20 kron, ki so jih darovali: č. g. J.

pri šolskem vrtu kompostno jamo, kmalu sem opazil, da začenjajo tudi drugi za kompost skrbeti. Omislil sem si drevesom privezati steklene, zelo praktične etikete, in za kinč vrta, v sredi vstric gredic srebrnobeke in zelene 3—4 dm v premeru široke kroglice, in glej mnogim moral sem že z enakimi etiketami in krogli postreči, kar je bilo le moje veselje. Vse to, mislim, tudi pripomore, da se šolski vrt vzgleden imenovati zamore, kar bi prav za prav moralo biti, kajti šola mora šola biti, ako to ni — potem: Bog pomagaj! Konečno se mi pa še potrebno zdi opomniti, da vzgleden šolski vrt napraviti in vzdržavati — za učitelja ni ravno lahka reč. Da mora učitelj biti v vrtnarstvu dobro izurjen, skušen in za to stroko sploh zelo unet — to le omenim, kajti brez tega tako nič ni; ampak nekaj družega je, kar učitelja pri tej stvari, ako ni na vso moč priden, zavira in to je: pomanjkanje časa. Le strokovnjak dobro ve, da na vrtu je od zgodnje spomladi (z gnojnimi gredami še po zimi) do pozne jeseni vedno po cel dan dosti dela, in dela na vrtu so taka, da se odlašati ne smejo. Gnojiti, kopati (štihati) sejati, pletiti, cepiti, obrezovati, škrofiti se pa mora o pravem času; vsako odlašanje tega ali onega dela ima že slabe nasledke. Učitelj je pa navadno 5—6 ur na dan v šoli, kjer mora tudi uspešno delati; pred šolo in po šoli čakajo ga pa pisarije, pregledovanje in korekture mnogih in različnih zvezkov; domače skrbi itd.; med šolo mora pa učitelj trpin pač tudi kaj jesti in dušo privezati s kupico vina, kajti še železni stroj začne škripati in se ustavi, če se ne maže; noč pa porabi modri učitelj za svoj počitek. Poreče mi ta ali oni, četrtke, proste dni, počitnice naj porabi učitelj za delo na vrtu. Jaz pa rečem, da je to kaj prazna modrost; če bo šolski vrtnar četrtkov in prostih dni čakal, bo s šolskim vrtom kaj na slabem in še enkrat ponavljam, da delo na vrtu in sploh kmetijska dela se morajo o pravem času opraviti, če ne je zamujeno. Če učitelj obravnavo kakega berila izrecno za par tednov, ali tudi mesecev preloži, škode nič za to, a z delom na vrtu ni tako.

Kako priden, skrben in natančen — in unet za svoj poklic mora pač učitelj biti, kateri oskrbuje ne le šolo v šoli prav in redno, temuč tudi šolski vrt vzgledno.

Konečno pride mi še nehoté na misel, v kaki paraleli so plače šolskih vrtnarjev, gosp. učiteljev. Pisal bi lahko o tem veliko prav pikantnega; ker se pa stvar že sama na boljše obrača, opustim to za danes in želim g. učiteljem vrtnarjem vsem primerno plačo za njih tako veliki trud! Pomagaj Bog!

J. Č.

Kmetijske raznoterosti.

Lisica v Avstraliji. Ker v Avstraliji divji kunci silno škodo delajo in ne morejo najti sredstva, kako bi jih pokončali, so vpeljali mnogo lisic iz Anglije, da jih preženo. Lisicam avstralijsko podnebje jako ugaja. Izrastejo namreč silno velike, mnogo večje in mnogo močnejše nego v Angliji. Zadovoljne pa niso s kunci, temveč posegajo prav pridno po jag-njetih in perutnini. Sedaj so že Avstralijci v veliki skrbi, kako bi se iznebili lisic.

Poučni in zabavni del.

Družba svetega Mohorja.

(Dalje.)

Star znanec je „Koledar“, ki ima tudi letos poleg koledarske vsebine in imenika udov mnogo berila zabavne in podučne vsebine.

Najprej je omeniti času primeren spis dr. Andreja Karlina „Spomenik ljubezni papeža Leona XIII. do Slovanov.“ V tem spisu gospod pisatelj, ki je bil dalje časa v Rimu, omenja, s čim je sv. Oče pokazal ljubezen svojo do Slovanov in opisuje zlasti lepo kapelico, ki je dal napraviti v spomin slovanskima apostoljema sv. Cirilu in Metodu. Ta kratek spis kateremu je pridejana lepa podoba omenjene kapelice, je prav primerna za letos, ko praznujemo 50letnico papeževega škofovanja.

Temu spisu sledi Jož. Benkoviča pesem „Slavospev sveti stolici. V spomin 50letnice škofovanja Njih svetosti Leona XIII.“ Ta pesem bode gotovo prijala vsem vernim Slovencem, kateri so iz srca udani poglavarju katoliške cerkve, kar so na razne načine baš minolo leto kaj lepo pokazali.

Tretji spis je zgodovinski in ima naslov „Ujetnik Napoleonov“. Že iz naslova tega spisa je razvidno, da se v njem obravnava, kako je mogočni francoski cesar Napoleon odpeljal v vjetništvo tedanjega glavarja katoliške cerkve in ga potem imel v vjetništvu. Spis je pisan jako poljudno in ga bodo radi čitali društveniki, kateri si gotovo žele kaj poučiti o francoskih časih, o katerih so jim očetje, oziroma stari očetje pripovedovali.

Temu spisu sledi kratka pesmica Janko Lebana „Dekličina molitev“.

S posebno pozornostjo bodo pa pač čitali vsi spis Rev. F. S. Šušteršiča „Slovenci v Ameriki“. Poslednja desetletja se Slovenci sploh bolj zanimajo za Ameriko, ker na tisoče Slovencev si služi svoj kruh ono stran Atlantskega morja. Spisu je pridejan majhen zemljevid Zjedinenih držav, s kraji, v katerih bivajo Slovenci in pa podoba cerkve sv. Jožefa v Jolietu. Temu sledita pripovedki v stikih „Zakaj ni vode na Krasu“ A. Medveda in Jos. Podkorenčana „Vrag — prijatelj“, kateri bode že po svoji vsebini prijali kmetskemu ljudstvu, ki rado čita in pripoveduje podobne stvari.

Že dolgo let skrbi za zabavno berilo „Družbi sv. Mohorja“ gosp. dr. Josip Vošnjak. Le malo imamo pisateljev, posebno leposlovnih, ki bi znali zares popularno pisati in tem redkim je prištevati dr. Vošnjaka. Mnogi bralci se kar zavesele, ako vidijo zopet kak Vošnjakov spis. Letos je zopet ta gospod pisatelj poslal družbi zanimivo povest iz kmetskega življenja „Blagor žalostnim“. Tej povesti sledi kratka ali mična pesmica Jos. Podkorenčana „Božji obisk“.

Pohvalno moramo vsekako omeniti, da družba sv.

Mohora prinaša životopise slavnih mož. Tako se narod seznani z možmi, na katere more biti ponosen. Taki spisi vsekako povzdigujejo narodni ponos in ob enem pa imajo še drugo vrednost. Posebno mladino vspodbujajo k posnemanju. V letošnjem letopisu so životopisi, Mateja Cigaleta (s podobo), katerega je spisal Ivan Navratil, Frančiška Stegnarja (s podobo), katerega je spisal dr. Glaser in pa Iv. Črnet, slavnega slovenskega kmetovalca preteklega stoletja, katerega je spisal Fridolin Kavčič. Temu spisu je tudi pridejana podoba. V nekem oziru je posebno poslednji spis še zanimivejši od prejšnjih dveh. Prejšnja dva moža sta vsaj slovenskim omikancem bolj znana in poznajo tudi njihino delovanje kolikor toliko. Črne je pa večini popolnoma neznan. Ta spis je pa tudi velike važnosti za naše kmetovalce, ker bode kmetovalce spodbujal k umnemu kmetovalstvu.

Omenili smo že dve pesmij gospoda Jos. Podkorenčana v „Koledarji“, ali poslal je že tretjo „Jesenska slika“, v kateri se slika jesenski čut, izvaja primeren nauk iz tega.

Zanimiva je povest iz tičjega življenja „Slavec“. Spisal J. Fr. Radinski, ravno tako tudi pravljica „Trije modri nauki“, katero je zapisal Mihael Lazar.

Znani pisatelj Janko Leban je za letošnji koledar poslal balado „Jernejeve muhe v Begunjah“. Posebno podučna je pa povest Slavoljuba Dobravca „Trno“. Izmej zabavnega berila je omeniti še sliko iz naroda. „Tratarjev dolg“, katero je pisal Ivan Štrukelj. Ivan Steklasa pa poslovenil rusko narodno bajko „Bogati Marko“.

Hvala vredno je, da „Družbe sv. Mohora“ „Koledar“ prinaša tudi narodne pesmi, da se tako ohranijo pozabljenja. Letos sta priobčeni „Marija in Romarice“ in „Pivska pesem“. Prvo je zapisal Lipe Pogorski, drugo pa Andrej Vodišek.

Že več let prinaša Koledar „Razgled po katoliških misijonih“, kateri spisuje dr. Ivan Križanič. Ti spisi so velike vrednosti tudi v znanstvenem oziru. Iz njih marsikaj se naučimo tudi iz zemlje- in narodopisja. Lepi vzgledi pa tudi utrjujejo vero mej čitatelji.

Gospod dr. Frančišek Lampe je pa popisal v Koledarji katoliški shod. Temeljito je pojasnil pomen tega shoda. Njegovo stališče je po naših mislih pač jedino pravo. Gospod pisatelj pravi mej drugim: Sklepi katoliškega shoda so naravnost in nenaravnost potrjeni od več škofov. To nam kaže čisto zanesljivo, da ni v njih ničesar proti veri, marveč da se vsi izrečeni nauki vjemajo s katoliško resnico. Toda škofje niso ukrenili, da se morajo ti sklepi vernikom zaukazati, ali da so vsi slovenski verniki dolžni ravnati se po vseh enako. — Dalje vé vsakdo, da vodi največkrat do kakega namena več potij. Kdo bi si upal trditi, da so sklepi v vseh rečeh zadeli to, kar je najboljšo? Lahko je povedati, kako nas uči katoliška vera, toda spoznati, kateri pomoček je za kak namen najboljši, ni lahko. — O ljudeh, o družtvih, o narodih se ne da vselej izreči, ali so dobri, ali so slabi; težko jih je poceloma hvaliti ali grajati; zakaj v človeških rečeh

je največkrat dobro pomešano s slabim, in narobe. Znano je, da se celo svetniki in veliki učeniki niso vjemali v tem, ali je boljša vseskozi oštrost in trdost, ali pa miloba in nekoliko prijenljivost. Zato ni čudno, da so bila tu pa tam na shodu mnenja različna. Katoliška vera in katoliška cerkev obsega in objema ves svet. Kar je omenil ali celo dognal naš katoliški shod, to je seveda malo v primeri z neusahljivim bogastvom katoliške resnice, katoliških nauk. Ne bodimo tako kratkovidni, da bi mislili: Samo v teh sklepih je pravo katoličanstvo; če se pa katera reč le nekoliko razločuje od njih, gotovo je napačna ali vsaj sumljiva. Katoliški shod ne sme biti nikak neprehoden zid, ki naj loči na dve strani Slovence, ampak le prijazen in krotak kažipot vsem Slovencem, ki so dobrega srca in blage volje. A to trdim odločno, da nima ne katoliškega duha, ne katoliškega srca tisti, ki pobija in zmetuje kar ves kat. shod.“

S tem spisom je pisatelj pač mnogo koristil, ker so mnogi imeli pač vse napačne pojme o tem shodu in hoteli baš z njim razcepiti Slovence v dva tabora. Nekateri smeše sklepe tega shoda in jih ponižujejo, drugi pa jim zopet preveliko važnost pripisujejo, dočim je v njih pač več točk, o katerih se da dvomiti o njih umestnosti, to so posebno take točke, ki se tičejo politične taktike. S tem seveda mi nikomur nečemo podtikati slabih namenov, temveč iz tega k večjemu sklepamo, da so mnogi zborovalci premalo poznali politične razmere. V jedni resoluciji se zastran verskega vprašanja nekako priporoča, da naj bi delali na to, da se deželnozborski zakoni premene po tirolskem deželnem šolskem zakonu. Tista točka je sicer posneta po resolucijah tretjega avstrijskega katoliškega shoda, in se v njej zrcali teženje gorenjeavstrijskih konservativcev. Tukaj pač ni mesto pretehtavati, je li bilo prav, da je avstrijski katoliški shod dotično resolucijo vsprejel, ali zameriti se pa nam ne sme, ako pogledamo, kak vpliv bi imelo, ko bi se to, kar tista resolucija zahteva, uresniči za slovenske dežele. Vsa stvar meri jedino na to, da bi deželni zbori oziroma odbori dobili več vpliva na šolstvo, zlasti odposlali več zastopnikov v deželne šolske svete. Poglejmo le na razmere na Koroškem, Štajarskem, Istri in Trstu in vprašajmo, ali bi se s tem ne dal le liberalizmu večji vpliv v šoli in tudi na Goriškem bi bilo težko bolje. Jedno ni za vse, in stvari se ne smejo slepo kopirati.

(Dalje sledi)

Poučni in zabavni drobiž.

Umrl je učeni nemški inženir in profesor France Grashof. Pokojnik je bil leta 1826. rojen v Düsseldorfu, je mnogo let bil profesor mehanike in teoretičnega mašinstva na politehniku v Karlsruhe. Znan je kot pisatelj in je posebno njegovo delo o teoretičnem mašinstvu tako korenito pisano, da mu ne le v nemškem temveč tudi v družih slovstvih ne najdemo podobnega. Delo prav za prav še ni dovršeno, kajti imel bi iziti še četrti zvezek o delajočih strojih, katerega pa pisatelj ni dovršil. Na tem delu je delal nad dvajset let. kar ni čuda, ker je v mnozih ozirih še le ledino oral.

Kmetijske raznoterosti.

Petelini. Za plemo so najboljši petelini dve ali tri leta stari. Skušnje kažejo, da starost kokošij in petelinov jako vpliva na to, kaj se izleže iz jajec. Iz jajec mladih kokošij, ki imajo starega petelina, izležejo se največ piške, iz jajec starih kokošij, ki imajo mladega petelina, pa petelinčki. Za dvanajst kokošij je dosti jeden petelin, le košinšinski petelini so slabši in mora priti jeden petelin že na 6 kokošij.

Rodovitnost pasočih se svinj. Skušnje so pokazale, da so svinje, ki hodijo na pašo rodovitnejše od tistih, ki so vedno v hlevu.

Belolubnat borovec (*Pinus leukodermis*) raste v severni Albaniji, Črnigori, Bosni in Hercegovini. To drevo je posebno pripravno za pogozdovanje golih planjav nad 1000 do 1700 metrov nad morjem. Ugajajo mu apnena tla in je še z slabšo zemljo zadovoljen, kakor črni borovec. Raste še počasneje ali je vsled tega vstrajnejši. Les je srednje gost in da se na razne načine porabi. Mizarji posebno delajo iz njega vrata in okna. Temu drevju ne škoduje mraz ali vihar, le to mu škoduje, če se nanj nabere preveč snega.

Poučni in zabavni del.

Družba svetega Mohorja.

(Dalje.)

V obliki živalske povesti opisuje g. Fran Štupar življenje rjavega hrosta (hrošča). Taka oblika ni več ne navadna. Take prirodozlovne povesti ravno tako pripomorejo, da se razširi znanje prirodoznanstva, kakor zgodovinske povesti k poznanju zgodovine. Seveda se proti njim dajo navesti ravno isti pomisleki. Mi smo pa vendar tega prepričanja, da so take povesti koristne, ker mej drugim vzbujajo tudi veselje do prirodoznanstva.

Gospod Franjo Podborški podaja razne gospodarske drobtinice. Ta spis ima mnogo dobrih svetov za vsakdanje gospodarstvo. Pisatelj je gradivo tudi jako skrbno zbral.

Potem ima koledar črtice o poslednji ljudski štetvi in se ozira pred vsem na slovenske dežele. Te črtice so nekako nadaljevanje tega, kar je že, „Koledar“ lani o tej stvari priobčil.

Posojilnice so velikega pomena za naš gospodarski pa tudi naš narodni razvoj. Zato se pa slovenski rodoljubi morajo veseliti, če napredujejo ti zavodi. Zato je marsikomu ustregel gospod Ivan Lapajne, da ja v „Koledarji“ pojasnil stanje in napredek slovenskih posojilnic. Nadejamo se pa, da bode ta spis spodbudil rodoljube, da osnujejo posojilnice v krajih, v katerih jih še ni,

„Koledar“ končuje z razgledom po svetu in z zastavicami. Iz povedanega je razvidno, da je letošen koledar jako raznovrsten, iz njega lahko vsakdo priprosti kmet in omikanec dobi zabave in pouka. To raznovrstno berilo dokazuje, da se za družbo ne zanimajo le čitatelji, temveč tudi pisatelji slovenski.

Letos je izdala „Družba sv. Mohorja II. zvezek Martina Cilenšekove knjige „Naše škodljive rastline v podobi in besedi“. Ta knjiga je jako priporočljiva. Mej Slovenci je sploh znanje prirodoznanstva premalo razšir-

jeno. V tej stroki nam še jako pomanjkuje knjig v prvi vrsti popularnih. Omikanec se lahko o tem ali onem pouči iz tujih del, ali za prosto ljudstvo je pa potreba nauka v domači besedi. Posebno je pa družba sv. Mohorja pripravna, da razširja take knjige mej narod. Prirodoznanstvo je velike važnosti za vse stanove, mej drugim tudi za kmeta, ker je podlaga umnemu kmetijstvu. Omenjena knjiga pisana je jako poljudno in jako spominja na prirodoznanske spise pokojnega Erjavca, in želimo, da bi pisateljevo strokovnjaško pero obogatilo slovensko slovstvo še z marsikaterim podobnim spisom.

Šesta knjiga je povest „Na krivih potih“, katero je spisal Žaljski. Ta povest ima jako zdravo jedro. Pisatelj v svoji povesti opisuje sedanje socijalistično gibanje. Povest je torej jako umestna za sedanji čas, ko socijalno vprašanje zanima vse duhove. Povest je tudi umeteljniško jako srečno in uspešno razpeljana. Seveda s socijalnimi nazori gospoda pisatelja se ne moremo popolnoma strinjati. Toda ta stvar je težavna in je čisto naravno, da imajo o njej razni ljudje različne nazore. Ta misli, da se ta ali oni zopet drugače rešiti socijalno vprašanje. Pravo pot bode pač še le pokazala zgodovina, ki je presekala že marsikak gordiški ozelj in bode tudi tega. Tako smo končali letošnjo osmo knjigo. Vsekako moramo reči, da so jako primerne svojemu namenu. Posebno je primerno razdeljeno berilo, primerno je knjig nabožnega, primerno pa tudi poučnega in zabavnega berila. Koristno se lepo družijo s prijetnim. Nikakor pa ne moremo družbe dovolj priporočati.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Pretep v bruseljskem vseučilišču. Na vseučilišču v Bruselji je neki dr. Sarola imel preskuševalno predavanje za privatnega docenta. Predaval je nekaj o spiritizmu, kar je ugajalo profesorjem, dijakom se je pa preneumno zdelo. Ko so profesorji izjavili, da je predavanje zadoščalo zahtevam, so dijaki začeli hrup. Jeden profesorjev je opomnil na to, da tako postopanje ni nikakor dostojno za omikane ljudi, ali te besede dale so povod pretepu, pri katerem gospodje dijaki gospodom profesorjem niso prizanašali.

Umetni demanti. Profesor Rousseau v Parizu je razkrojil svetilni plin in bencinov par pri vročini 2000° z električnim tokom. Dobil je majhne demante, ki pa niso popolnoma čisti.

Nova moda. Amerikanske krasotice niso več zadovoljne z belo poltjo in se dajo tetovirati. Tetoviranje se vrši brez kake bolečine, odkar je Edison za to izumil poseben električen aparat. Za tetoviranje se rabi indijska tinta in pa kitajski cinober.

Razstava novih iznajdeb. Industrijsko društvo v Kodanji priredi prvi mesec prihodnjega leta v Kadonji razstavo najnovejših iznajdeb, katere imajo kaj važnosti za rokodeljstvo ali industrijo na Danskem.

Na vseučilišču v Peterburgu predava 32 rednih, 15 izvanrednih profesorjev, 70 privatnih docentov in 8 lektorjev.

Pradobni krokodil. Pri Usines Selvayu v Belgiji našli so v nekem solokopu krokodila, kakoršni so bivali v Evropi v prejšnjih zemeljskih dobah. Dolg je 8 metrov, samo glava je dolga jeden meter. Poleg tega velicega našli so še jednega manjšega krokodila.

gosenica zarije se po zimi globoko pod kakim popkom v lub drevesa in ondu prezimi. Pomladi se živi od mladih in cvetnih pecljev, v katere se zaje, ki seveda vsled tega usahnejo. Proti temu škodljivcu človek ne more dosti storiti. Pri mlajših drevesih se pač odstranijo poganki, v katere se je zajedel, pri večjih pa to ni mogoče. Tukaj morejo kaj storiti le tiči, na katere mora torej gledati sadjar.

Jabelčni zavijač (*Corpocapsa pomonella*) je jako nevaren jabolkom in hruškam. Ta metulj se težko loči od drevesnega lubja in ga je zato težko zasledovati. Njegove prednje peruti imajo sive in rujavne proge in se svetijo, zadnje so rujavosive. Ta metulj leta v juniji in juliji in je razširjen po vseh delih sveta. Jajčice poklada na nezrela jabolka in hruške. V osmih dneh se iz jajčic izvale gosenice, ki se vdero v sad. V enem mesecu izleze iz sadu gosenica in zaleze pod odstopljen lub drevesa, kjer se premeni v bube. Če pridejo te ličinke z zgodnjim sadjem v sadno shrambo, tu izlezejo in se v kakem kotu zapredejo.

Da se ta mrčes preveč ne razširi je dobro, če se zbira hitro odpalo črvivo sadje in daje prešičem, predno črvi izlezejo. Če rabi tako sadje za gospodarstvo, morajo se ličinke (črvi, gosenice) pokončati in odpadke primerno pokrmiti. Pa tudi s tem polovimo več tega škodljivca, če mu napravimo umetna skrivališča na drevesu. Stare cunje privežemo na drevesa in jih večkrat pregledamo, če se je vanje nabral kak mrčes, da ga pokončamo. Tudi je dobro če privežemo v sredi drevesa okrog debela slamnati pas, ter večkrat ogledujemo, če se je nabralo vanj kaj teh škodljivcev.

Zlatozeleni in rudeči jabelčar (*Rhynchites auratus* in *Rhynchites Bacchus*) sta jako škodljiva rilčna hrošča. Oba se pokažeta že pomladi. Svoje škodljivo delo pa začneta še le v rožniku, ko ležeta svoje jajčica v mlado sadje. Ličinke izlezejo v sredo sadu, kjer se žive od pešek. Sadje potem prezgodaj odpade. Ličinke izlezejo potem iz sadu, kjer gredo v zemljo, kjer se spremene v bube.

Tega škodljivca s tem pokončaš, ako v maji ali juniji pod drevesa pogrneš rjuho in potem nanjo hrošče otresaš in jih potem pokončaš. To daje zares precej dela, ali je velike koristi. Razširjenje se pa tudi že s tem precej ovira, če se odpalo sadje precej pobira, da bube še nimajo časa izlesti. Tako nabrano sadje je najboljšje, če se hitro živini pokrmi, najbolje prasičem.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Razpošiljanje krompirja po zimi. Vreče, v katerih misliš krompir poslati, namoči v mrzli vodi. Potem se dene krompir v vreče, ki se zopet polijejo z mrzlo vodo. V takih vrečah krompir ne zmrzne pri največjem mrazu. Led, ki se naredi po vreči, brani namreč mrazu do krompirja.

Vrane dobre pokončevalke mišij. Letošnjo pomlad je bilo posebno veliko mišij v Alzaciji. Pomladna moča jih je bila prisilila, da so v velikem številu prišle iz svojih lukenj.

Vrane so jih pa kaj pridno pokončevale. Jedna sama jih je v kratkem po 12 pojedla.

Solčnično seme je dobra piča za perutnino. Kokoši, katerim se daje to seme, obilneje neso in dobe lepše perje, kar je posebne važnosti, če se kokoši mislijo pokazati na kaki razstavi.

Da kruh ne plesne, je baje dobro, če hlebce deneš, ko so spečeni v vrečo, katere se drži moka. Vrečo zaveži. Dan predno kruh rabiš, ga vzemi iz vreče, malo poškropi z vodo in deni v klet. Na ta način se baje kruh več tednov ohlani.

Poučni in zabavni del.

Družba svetega Mohorja.

(Konec.)

Iz koledarja posnamemo, da ima družba letos vkupe 57.398 udov, nekoliko manj nego lani. Žalostno je, da vsled neugodnosti razmer se število udov v Lavantinski škofiji vsled uboštva se pomanjšalo za 1027 članov, dočim se je število udov v drugih škofijah povečalo za 744. Mej ogerskimi Slovani se žal družba ne more razširiti. Vkupe ima 189 članov in se je baš lani število udov pomanjšalo za 22 udov. Čudimo se temu ne, ker madjarski pritisk ovira razvoj narodne zavesti mej ogerskimi Slovenci.

Z veseljem smo iz koledarja poizvedeli, da je dovršen družbin dom v Celovci, v kateri hiši ima sedaj družba svojo tiskarno. Mnogo ovir se je stavilo družbi, a z odločnostjo je odbor vse te ovire premagal. V pomemben Celovci stoji sedaj dom najbolj razširjene slovenske družbe. To mora ugodno vplivati tudi na narodno zavest vseh koroških Slovencev. Kak pomen bode imel ta dom za Slovence v Koroškem, je pač najboljši dokaz to, kako so se nemški celovski mestni očetje ustavljali temu podjetju. Kolikor je le bilo mogoče, so to podjetje ovirali.

Drugo leto izda „Družba sv. Mohora“ zopet šest knjig. Poleg že omenjenih velikih „Zgodeb sv. pisma“, katerih izide prvi snopič, in molitvenika „Krščansko Devišstvo“, izide „Slovenski Živinorejec“, katerega je spisal Fran Dulár, okrajni živinozdravnik v Bosni. Slovenci se mnogo pečajo z živinorejo in po mnogih slovenskih pokrajinah je pač živinoreja glavni del narodnega gospodarstva. Zaradi tega je taka knjiga velike važnosti za gospodarje in gospodinje, pa tudi za hlapce in dekle, ki imajo pri živini opraviti. Če se pri živinoreji umno postopa, se mnogo več priredi, nego če se živino zanemarja in nepametno krmi, kar se žal le prevečkrat zgodi. Slovensko slovstvo ima sicer nekaj del o živinoreji, ali so postala že jako redka. Poleg tega so pa tudi že precej zastarela. Znanosti hitro napredujejo posebno prirodnoznanstvene znanosti, ki so podlaga umnemu živinarstvu, kakor umnemu kmetijstvu sploh. Zato je pa naravno tudi živinoreja mnogo napredovala, ker je dobila v prirodnoznanstvu zanesljivo podporo. Pa tudi slednje lete se pomnože skušnje, katere je treba uporabiti. Pa tudi v več

letih se razmere močno premene in je torej potrebno drugače urediti narodno gospodarstvo.

Sicer so pa druge knjige tudi dražje, ali po družbi sv. Mohora pa ljudje po ceni dobé knjigo. Ker je pa knjigo spisal živinozdravnik bo tudi vsekako večje vrednosti, nego bi jo bil kdo drugi, ker bode v njej gotovo tudi potrebnih navodil, kako se ohrani zdravje pri živini. To je posebno važno, ker na Slovenskem še ni obilno živinozdravnikov. Pisatelj je že znan udom družbe sv. Mohorja, ker je on spisal knjigo o živinozdravstvu, s katero je mnogo koristil slovenskim živinorejcem.

Družba sv. Mohora je tudi najprimernejša za izdajo tacihi knjig, ker po njej pridejo v najširše slovenske kroge. v vsako še tako oddaljeno slovensko vas.

Gosp. prof. Martin Cilenšek pa nadaljuje svoje delo „Naše škodljive rastline“ v podobi in besedi. Drugo leto izide tretji zvezek tega jako koristnega dela. To delo je koristno gospodarstvu, zanimivo pa za vsacega. Brez poznanja rastlinstva umno kmetijstvo, živinarstvo in gozdarstvo ni mogoče. Posebno je potrebno poznati razne škodljive rastline, da se jih moremo varovati, oziroma se jih braniti.

Za zabavo bode pa skrbjeno s slovenskimi večernicami in pa s koledarjem. Družba ima že več primernih spisov za te dve knjige pripravljenih, več jih pa dobi, ker je razpisala darila po 35 gld. za šest krajših izvirnih povestic in po 35 gld. za štiri poučne spise raznega zapopadka.

Res veliko je udov te družbe, ali vendar še ne tako da bi se več pomnožiti ne moglo. Če pogledujemo število udov po farah, se pri nekaterih zares kar čudimo velikemu številu, ali drugod je pa v tem oziru še marsikaj želeti. Tukaj se da še marsikaj storiti. Posebno ker se je po šolah že močno razžirilo znanje branja in pisanja, tudi ni več tistih ovir, kakor so bile v začetku družbigena delovanja. Mi zatorej te naše črtice o družbi sv. Mohora sklepamo z željo, da število udov drugo leto že doseže 60.000.

Poučni in zabavni drobiž.

V Indiji je 280 milijonov prebivalcev. Od teh jih zna 6 % brati in pisati. 61 odstotkov se jih peča s kmetijstvom in živinarstvom, 15.43 % z obrtnijo, 8.87 z zemeljskimi in drugimi podobnimi deli. Drugi so v javnih ali zasebnih službah, trgovini in slovstvenih poslih.

Šolski obisek v Zagrebu. Letos obiskuje v Zagrebu vse šole od otroških zabavišč do vseučilišča 8228 učencev in učenk. Lani jih je le 7259 hodilo v šolo. V otroška zabavišča hodi letos 451 otrok, 180 več nego lani, v ljudske šole hodilo je lani 3355, letos pa 3610 učencev in učenk. Višja dekliška šola usmiljenk je imela lani 298 in letos 1331 učenk. V preparandiji je bilo lani 253, letos pa 403 dijakov in dijakinj. V moški obrtni šoli je bilo lani 143 učencev, v ženski pa 264 učenk, letos je pa v moški 173 učencev in v ženski 439 učenk, v dekliškem liceji je bilo lani 139, letos pa 182 učenk. V gimnaziji sta bila lani 702 in letos 706 učencev, v realki pa lani 337, letos pa 378 učencev. V višji trgovski šoli je bilo lani 62, letos pa 37 slušateljev, na vseučilišču je bilo lani 410, letos pa že 438 slušateljev.

Umrli je v Belemgradu bivši učni minister v Garačani-novem ministerstvu Milan Kujundžić v 64 letu. V mlajših letih je bil profesor na veliki šoli in filozofični pisatelj. V vojski s Turki je bil baterijski poveljnik. Večkrat je bil predsednik skupščine, nekaj let poslanik v Rimu in učni minister. On je osnoval kot učni minister akademijo znanosti.

Čehi v Čikagu. Največ Čehov v Ameriki je v Čikagu, kjer jih biva sedaj kacic 65000. Nekateri so jako premožni in imajo že do četrto milijona dolarjev premoženja. Čehi v Čikagu so se skoro popolnoma udomačili, kajti nekateri stanujejo v tem mestu že po 30 do 40 let. Največ stanujejo na zapadni strani mesta, kjer se pogosto sliši češka govorica. Največ Čehov je krojačev, tesarjev in ključarjev. Pa tudi v družih stanovih ne manjka Čehov, mej drugimi je v Čikagu 15 čeških zdravnikov in 10 odvetnikov, ki so vsi na dobrem glasu. Skoro polovico teh Čehov ima svoje hiše; katere so ukupe vredne že blizu 50 milijonov dolarjev. Po političnem prepričanju so skoro vsi ameriški Čehi demokratje. Nekaj nad 6000 je čeških volilcev. Več Čehov je v državni in mestni službi. V Čikagu izhajajo štiri češki dnevniki, 4 češki tedniki in jeden češki mesečnik, ki imajo precejšnje število naročnikov, tako ima dnevnik Svornost, ki že izhaja 18 let nad 6000 in tednik Amerikan nad 14000 naročnikov. V Čikagu je 6 čeških telovadnic, več čeških šol in češko gledališče. Pa tudi mej večjimi trgovci, bankirji, pivovarji in drugimi večjimi podjetniki je več Čehov.

Novice.

— **Potrjen zakon.** Presvitli cesar je potrdil načrt zakona, ki ga je sklenil deželni zbor kranjski, da se zgradi nova okrajna cesta mej Sodražico in Hribom ter opusti sedanja iz Retij preko Male Loke v Goro vodeča okrajna cesta, ki se pri Žigmaricah spaja z ribniško-bloško deželno cesto.

— **Iz vojaških krogov.** Podmaršal baron Albori, dosedanji komandant 28. pehotne divizije, ki ima svoj sedež v Ljubljani, imenovan je namestnikom komandujučega generala na Duuaji. Na njegovo mesto je imenovan podmaršal Ludovik Hegedüs de Tiszavölgy, dozda poveljnik konjiške divizije v Jaroslavu.

— **Odlikovanje.** Presvetli cesar je podelil deželnemu glavarju kranjskemu gospod Otonu Deteli red železne krone tretje vrste.

— **Škof utonil.** Iz Reke se poroča, da je ondi utonil trapiški opat iz Banjaluke, monsignor Bonaventura. Škof je bil na poti v Zader. Dne 12. t. m. okrog osme ure zvečer je šel ob morji, a se mu je od električne luči toli bliščalo, da ni videl in pal v morje. Potegnili so sicer še živega iz morja, a je kmalu na to umrl.

— **Nedeljski počitek.** Ker pade preddan Svetega dne letos na nedeljo in po zakonu morajo biti ob nedeljah prodajalnice zaprte, se pa ravno v predvečer Svetega dne po gotove vrste prodajalnicah prav mnogo proda, je ministerstvo na prošnjo dotičnih interesovanih krogov odredilo, da smejo biti v nedeljo dne 24. decembra t. l. vse prodajalnice, ki se bavijo z prodajo blaga na drobno, odprte do 7. ure zvečer. Prošnji, da bi se isto dovolilo za nedeljo dne 31. decembra t. l., se ni ugodilo.

— **Slovansko pevsko društvo** nameravajo ustanoviti v Gorici za mesto in okolico. Pevci iz vasij v okolici bi imeli od časa do časa skupne vaje v Gorici, sicer bi se pa vadili vsak za se. To lepo misel je sprožil najprve glasbeni strokovnjak gosp. L. Lacina, kapelan v Št. Petru. Da bi se lepa ideja le že skoro obistinila.

— **Slovenska šola v Velikovcu na Koroškem.** Družba sv. Cirila in Metoda kupila je v Velikovcu veliko in